

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.I.21.288/2014/5.szám

A Kúria a dr. Kormányos József ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Rébéli Sz. Tamás ügyvéd által képviselt alperes ellen végrendelet érvényességének megállapítása iránt a Szentesi Járásbíróságon 1.P.20.151/2013. számon folyamatban volt perében a Szegedi Törvényszék 4.Pf.20.167/2014/4. számú részítélete ellen a felperes által P.20.285/2014/4. szám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson kívül meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t :

A Kúria a Szegedi Törvényszék 4.Pf.20.167/2014/4. számú jogerős részítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 100.000 (Százezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 450.000 (Négyszázötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen a részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A megállapított tényállás szerint a felperes és az örökhagyó élettársak voltak, az alperes az örökhagyó gyermeke. Az örökhagyó tulajdonát képezte (egyebek mellett) a perbeli ingatlan. Az örökhagyó a 2011. április 8-án ügyvéd által szerkesztett okiratba foglalt végrendeletével az említett ingatlan örökösül a felperest nevezte meg, míg további ingó és ingatlan vagyonát a törvényes öröklés rendje szerint az alperesre hagyta. E végrendeletet megelőzően az alperes keresetet nyújtott be az örökhagyóval szemben cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezés iránt a Szentesi Városi Bíróságon P.20.104/2011. szám alatt 2011. február 24-én. A perben kirendelt dr. K. I. igazságügyi

orvosszakértő 2011. április 11-én vizsgálta meg az örökhagyót. A szakvéleményében foglaltak szerint az örökhagyó belátási képessége tartósan, teljes mértékben hiányzik, azzal, hogy rehabilitáció hatására állapotában javulás következhet be. A bíróság az örökhagyót a 2011. április 28-án jogerőre emelkedett ítéletével cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte.

Az örökhagyó 2010. december 15-étől kezdődően kórházban tartózkodott, kezelőorvosa dr. K. M. volt. A kórház Neurológiai Osztályán, majd a Szegedi Tudományegyetem Idegsebészeti Klinikáján kezelték. Később a városi kórház Krónikus Belgyógyászatán dr. M. A. volt a kezelőorvosa. Kérésére 2011. április 7-én bocsátották otthonába, majd ezt követően április 20-ától a 2011. július 10-én bekövetkezett haláláig továbbra is kórházi gyógykezelés alatt állt. A végintézkedésre az örökhagyó otthonában került sor.

Az örökhagyó hagyatékát a közjegyző teljes hatályú hagyatékátadó végzésével a törvényes öröklés jogcímén az alperesnek adta át, mivel az örökhagyó végrendelete a hagyatéki eljárás során nem került becsatolásra. A hagyatékát képezte - a többi között - a végintézkedésével érintett perbeli ingatlan.

A felperes módosított keresetében elsődlegesen az örökhagyó 2011. április 8-án kelt végrendelete érvényességének, továbbá annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó fent megjelölt ingatlanát végrendeleti öröklés jogcímén megszerezte. Másodlagosan a hagyatékkal szemben élettársi közös vagyon megosztása címén 3.069.325 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Harmadlagosan az örökhagyó részére nyújtott tartási szolgáltatások ellenértékeként 3.000.000 forint megfizetésére tartott igényt az alperessel szemben.

Az alperes ellenkérelmében a felperes valamennyi kereseti kérelmének elutasítását kérte. Vitatta a végrendelet érvényességét, arra hivatkozással, hogy az örökhagyó cselekvőképességet kizáró gondnokság hatálya alatt állt, s ez okból érvényes végrendeletet nem tehetett.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az elsődleges keresetnek helyt adott, és megállapította, hogy a végrendelet érvényes.

A perben kirendelt igazságügyi orvosszakértői vélemény és a perben kihallgatott tanúk vallomása alapján megállapította: nem zárható ki, hogy az örökhagyó a számára érzelmileg fontos ügyekben az akaratát kifejezze, végrendeletet készíttessen és a végrendelet tartalmával tisztában legyen.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részítéletnek tekintette és akként változtatta meg, hogy a felperes végrendelet érvényességének megállapítása iránti keresetét elutasította.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi következtetéseivel nem értett egyet. Vizsgálta, hogy az örökhagyónak a végrendelet tételkor az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljes egészében hiányzott-e, azaz gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen állapotban volt-e [Ptk. 17.§ (1) bek.]. Részletesen kifejtett álláspontja szerint annak megítélése, hogy az orvosszakértő által feltárt elméleti állapot, illetve szellemi képesség adott szintjén az örökhagyó képes volt-e végrendeleti akarata tényleges kinyilvánítására, végrendelete lényegének megértésére, annak tartalma valós akaratát tükrözte-e, nem orvosszakértői kompetenciába tartozik, hanem jogkérdés.

A jogerős részítélet indokolása szerint a perben kirendelt szakértő közvetett bizonyítékokra alapozva foglalt állást az örökhagyó elméleti állapotára, szellemi képességének szintjére vonatkozó orvosi szakkérdésben. A kirendelt szakértőnek azonban az örökhagyó személyes vizsgálatára - annak halála miatt - már nem volt módja, így a másodfokú bíróság álláspontja szerint fokozott jelentőségük van a kezelőorvos tanúk vallomásainak, tekintettel arra, hogy az örökhagyó 2010. december 15-től a haláláig - két hét kivételével - folyamatosan kórházban volt.

Álláspontja szerint az örökhagyót a végrendelkezést közvetlenül megelőzően és az azt közvetlenül követően kezelő orvosoknak és a gondnokság alá helyezés iránti perben kirendelt szakértőnek (dr. K. I.) az örökhagyó személyes vizsgálatán alapuló szakvéleményét összevetve a beszerzett orvosi dokumentáció adataival az a következtetés vonható le, hogy az örökhagyó a végrendelkezéskor az ügyei önálló vitelére képtelen állapotban volt, ítélőképessége hiányzott, belátási képessége nem felelt meg a végrendelkezésre képes állapotnak. Kiemelte: A örökhagyó tudata nem fogta át saját vagyoni helyzetét, a hozzátartozói, illetve a juttatásban részesítendőök körét, noha csak mindezek számbavétele után lett volna képes végintézkedést tenni. Nem áll ellentétben a tanúként kihallgatott orvosok vallomásával az okiratszerkesztő dr. Sz. S. ügyvéd előadása sem, aki az örökhagyóval mindösszesen két alkalommal került kapcsolatba, tanúvallomása nem volt alkalmas az örökhagyó végrendelkezési képességének alátámasztására.

A jogerős részítélet ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Hivatkozása szerint a másodfokú bíróságnak a Pp. 206.§ (1) bekezdésében foglalt mérlegelési jogköre megsértésével megállapított tényálláson alapuló jogerős részítélete jogszabálysértő. Érvelése szerint a másodfokú bíróság helytelenül jutott arra a következtetésre, hogy az örökhagyó belátási képessége a végrendelet tételkor teljes egészében hiányzott, ezzel szemben a végrendeletet aláíró tanúk

bizonyították, hogy az örökhagyó cselekvőképes volt. Hangsúlyozta, hogy a belátási képesség teljes hiányának a megállapítása elmeorvosi szakkérdés, így a másodfokú bíróság tévesen minősítette jogkérdésnek a szakértői kompetenciába tartozó orvosszakértői kérdést. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság okszerűtlen mérlegeléssel, tévesen vetette el az érdektelen végrendeleti tanúk vallomását is alátámasztó Orvosszakértői Intézet szakvéleményének megállapításait.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályában való fenntartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A felülvizsgálatot a Pp. 270.§ (2) bekezdésének és a 275.§ (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az anyagi jogszabálysértés, vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés alapozhatja meg.

A felperes felülvizsgálati kérelmében lényegében a bizonyítékok mérlegelését támadta [Pp. 206.§ (1) bek.]. A bizonyítékok felülmérlegelését és a tényállításának megfelelő ítéleti tényállás megállapítását kérte.

A Kúriának a Pp. 275.§ (1) bekezdésében foglaltak értelmében nincs jogi lehetősége a bizonyítékok felülmérlegelésére. Az pedig, hogy a megállapított tényállás egyes bizonyítékokkal ellentétes, de nem ellentétes a bizonyítékok összességével, a felülvizsgálati kérelem teljesítését nem alapozza meg. A bizonyítékok értékelése ugyanis nem a fél, hanem a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. Az adott esetben a tényállás nem tekinthető feltáratatlannak, ezért az eljárás megismétlésére ok és szükség sincsen.

A másodfokú bíróságnak reformatórius jogkörében eljárva mind tény-, mind jogkérdésben lehetősége volt felülvizsgálni az elsőfokú bíróság által feltárt bizonyítékokat, jogosult volt megváltoztatni a támadott határozatot.

A Kúria mindenben egyetért a másodfokú bíróság által kifejtett jogi érveléssel, azt megismételni nem kívánja, az általa hozott részítélet helyes indokaira a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 254.§ (3) bekezdése alapján csupán visszautal.

A felülvizsgálati kérelemben felhozott indokok alapján pedig a következőkre mutat rá:

A másodfokú bíróság helytállóan foglalt állást abban a kérdésben, hogy az elmebeli állapot, illetve a szellemi képesség szintjének az orvosi szempontú megítélése orvosszakértői kompetenciába tartozik,

különös szakismeretet igényel [Pp.177.§ (1) bek.]. Ugyanakkor az említett körülmények mindennapi életvitelre és a belátási képességre gyakorolt hatásának elbírálása a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

Végrendelkezni csak személyesen lehet [Ptk. - 1959. évi IV. tv. - 623.§ (2) bek.]. Azonban a végrendelkezési képesség hiánya miatt a cselekvőképtelen személy érvényesen sem közvégrendeletet, sem magánvégrendeletet nem tehet.

Mindezért a Kúriának abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a másodfokú bíróság a jogszabályok értelmezésével a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen helyesen jutott-e arra a következtetésre, hogy az örökhagyó 2011. április 8-án tett végrendelete érvénytelen.

A Kúria mindenekelőtt arra utal, hogy a PK 85. számú állásfoglalás a) pontjában foglaltakból - amelyet jelen ügy elbírálása kapcsán irányadónak tekint -, valamint a Ptk. 653.§-ából következően a bíróság a végintézkedést csak az érvényesített megtámadási ok alapján nyilváníthatja érvénytelennek.

A gondnokság alá helyezés nélkül fennállott cselekvőképtelen állapotot, a belátási képesség teljes hiányát a perben utólag - az örökhagyó halálát követően - kellett vizsgálni, amelynek megállapítása elmeorvosi szakkérdés. Az ügy sajátossága, hogy a bíróság rendelkezésére állt a gondnokság alá helyezés iránt indított perben kirendelt igazságügyi elmeorvos-szakértő véleménye, amely az örökhagyó személyes vizsgálatán alapult. Ezzel szemben a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértőnek az örökhagyó megvizsgálására már nem volt lehetősége.

A Kúria hangsúlyozza: Az ügy elbírálása szempontjából annak van döntő jelentősége, hogy az örökhagyó a végrendelkezés időpontjában (2011. április 8-án) a jognyilatkozatát cselekvőképtelen állapotban tette-e meg, azaz az ügyeinek viteléhez szükséges belátási képessége teljes mértékben hiányzott-e. Az elmebeli állapot orvosi szempontú megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik [Pp. 177.§ (1) bek.]. Az orvosszakértőnek ilyen esetben arról kell véleményt nyilvánítania, hogy a megvizsgált személynek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzott-e a végrendelkezés időpontjában [Ptk. 17.§ (1) bek.].

A másodfokú bíróság által helyesen értékelt - dr. K. I. által készített - szakértői vélemény megállapításainak megdöntésére a perben rendelkezésre álló tanúvallomások, továbbá az, a perben beszerzett szakértői vélemény, amely csak közvetett bizonyítékokon alapult, nem alkalmas. A dr. K. I. által adott szakértői véleményt

egyértelmű, pontos megállapításaira figyelemmel a Kúria is aggálytalannak és alaposnak találta, ezért ítélezése alapjául elfogadta. Az örökhagyó cselekvőképességére nézve további adatot tartalmazott az örökhagyó orvosi dokumentációja és a kezelőorvosok tanúvallomása. Mindezekre és a bizonyítási eljárás során feltárt egyéb körülményekre is figyelemmel a jogerős részítélet megalapozott.

A fentiekre tekintettel a Kúria a Pp. 274.§ (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül meghozott határozatával a másodfokú bíróság jogerős részítéletét - a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértés hiányában - a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 270.§ (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes felülvizsgálati eljárási költségét. A személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13.§ (1) bekezdése és 14.§-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2015. május 20.

Dr. Orosz Árpád s.k. a tanács elnöke, Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró